

Formand for
Det Ethiske Råd
Jacob Birkler



Synspunkt

Holdningerne inden for sundhed er mangfoldige, og alt kan ikke bevises i store undersøgelser. Derfor har Helse inviteret stærke personligheder til at komme med deres syn på sundheden anno 2015. I denne måned er det Jacob Birkler, formand for Det Ethiske Råd siden 2011. Han er uddannet cand.mag. i filosofi og psykologi, med en ph.d. i medicinsk etik, og har blandt andet arbejdet med etik og anvendt filosofi i sundhedsvæsenet

Døden er ikke det værste, vi har

Jeg dør, du dør, vi dør alle sammen. Døden kommer til os alle og angår os alle, som livets evige og uforanderlige kulisse. Som kulisse er døden ikke en begivenhed i livet, men en uløselig del af livet. Man kan også sammenligne døden med solen. Den er der altid, men svær at se på for længe af gangen. Som sådan er døden altid til stede, som et vilkår, men vanskelig at forholde sig til. Det meste af livet går vi med ryggen til døden, imens vi irriterer os over livets små og store kvaler. Men døden er ikke noget, vi snubler over. Det giver ikke mening at råbe til en forbipasserende: "Pas på, du dør!".

Døden er ofte noget, vi skubber fra os, og derfor ender døden let som et skjult fænomen eller tabu i vores samfund. I det offentlige rum vil et billede af et påklædt lig derfor let kunne støde mere i forhold til billedet af en nøgen kvinde.

Døden er så at sige gået *under cover* og viser sig stort set kun i folks private hjem, sygehuse og plejehjem. Når døden så endelig er tæt på, vil mange ønske, at den kommer hurtigt og smertefrit, eller at man slet ikke er til stede, når den kommer, som Woody Allen en gang har sagt. Men her nærmer vi os dødens paradoks. Når døden således endelig er ankommet, eksisterer man ikke mere. Imens jeg lever, er døden der ikke, og når døden endelig er der, er jeg der ikke. På den måde er døden vanskelig at tilgå.

Når døden er gådefuld, hænger det også sammen med, at døden spænder buen hårdt mellem viden og uvidenhed.

Vi ved, at døden kommer, men vi ved ikke hvornår. Således er døden den visse uvished. Men fremover bliver døden måske vendt på hovedet gennem talrige valg. Den bliver en uvis visshed. Vi ved ikke, hvornår den kommer, men skal nok få styr på den undervejs. Således har medicinsk teknologi gjort det muligt at forlænge og forkorte livet på en lang række nye måder. På den måde er døden, som vi forholder os til den i dag, forbundet med en række valg. Indtil videre har de mange valg primært angået, hvad der sker efter døden, det vil sige testamente, organdonation, obduktion, kremering, begravelse etc. Men fremover bliver valget ikke blot forbundet med skæbnen efter døden, men muligvis også ugerne før døden, hvilket stiller en række nye spørgsmål. Spørgsmål om eksempelvis ud-sigtsløs behandling, terapi og eutanas. Alle disse spørgsmål er spørgsmål, som hver enkelt må forholde sig til. Det er således forholdet til døden, som er alvorligt, men ikke døden i sig selv.

I dag tilgår vi ofte døden gennem andres død, og vi lever derfor med døden på anden hånd. Her spiller relationen selvsagt en vigtig rolle. Kan vi relatere os til dem, der dør, kommer døden tæt, både gennem sorg og savn, men også gennem en påmindelse om vores egen død og dødelighed. Derfor går vi gerne i en bue uden om døden eller holder den i strakt arm.

Ikke mindst vores egen død er udskudt til fremtidig kontrol. Når først vi kommer tæt på, vil vi gerne selv kunne trykke på farvelknappen. Allerhelst vil vi gerne stemple ud, før døden banker på. Billedligt vil vi gerne gå baglæns ned i graven. Men måske glemmer vi at leve dødeligt. Der er således ingen risiko for, at døden springer nogen over. Den er uafvendelig. Dét, vi let kan glemme, er, at livet giver allermost mening med døden tæt på. Døden er en del af livet, og livet får mest mening og indhold, når døden er med. På den måde er døden ikke det værste, vi har. •

"Dét, vi let kan glemme, er, at livet giver allermost mening med døden tæt på."